

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

WATERMOLEN (SG_R3_NET_42)

MEERHOUT

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Watermolen” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,..)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Meerhout

Provincie(s): Antwerpen

Ligging: Het signaalgebied is gelegen in de omgeving van de watermolen te Meerhout. Het betreft het niet-ontwikkelde, achterliggende woongebied tussen de Monseigneur Cruysberghslaan en de Grote Netevallei.

Bekken: Netebekken

Betrokken waterlopen: Grote Nete

Oppervlakte: 1,4 ha

Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

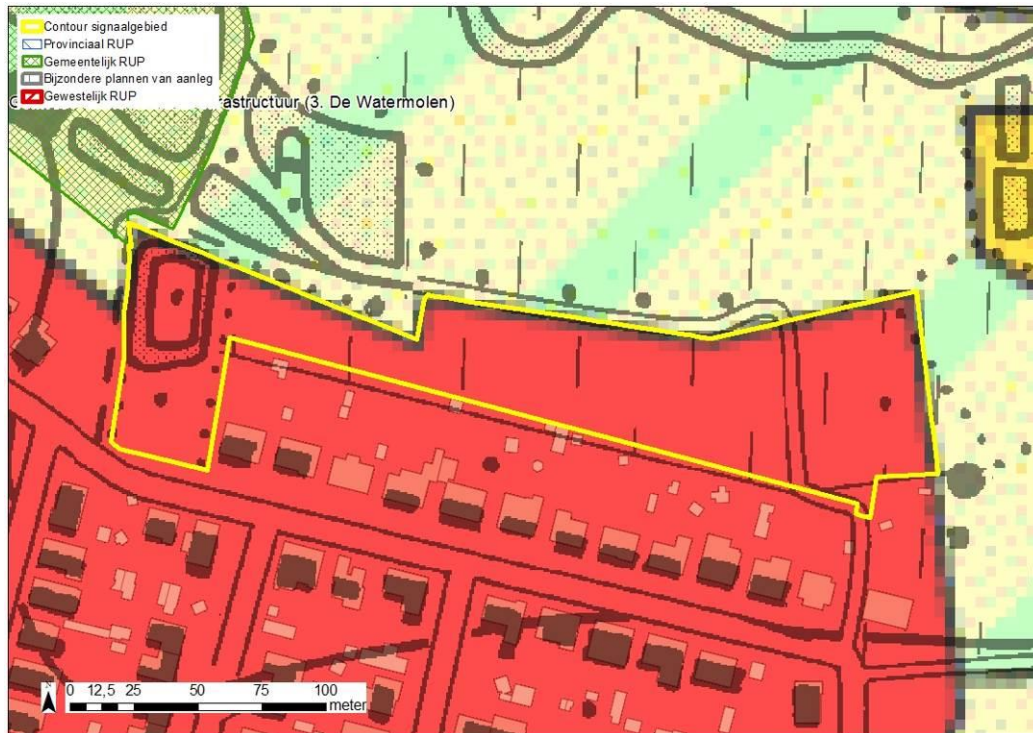
Woongebied

Globale beschrijving:

Het betreft de restgrond tussen de ontwikkelde woonpercelen en het ecologisch waardevol agrarisch gebied in de onmiddellijke vallei van de Grote Nete. Volgens het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan hebben deze gronden eveneens een belangrijke natuurwaarde ('ruigte met moerasspirea die aansluit bij de vallei van de Grote Nete').

Perceel 1666B, grenzend aan de Monseigneur Cruysberghslaan, is momenteel ingevuld als park/speelplein.

Het signaalgebied is nagenoeg volledig eigendom van de gemeente Meerhout.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootschalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

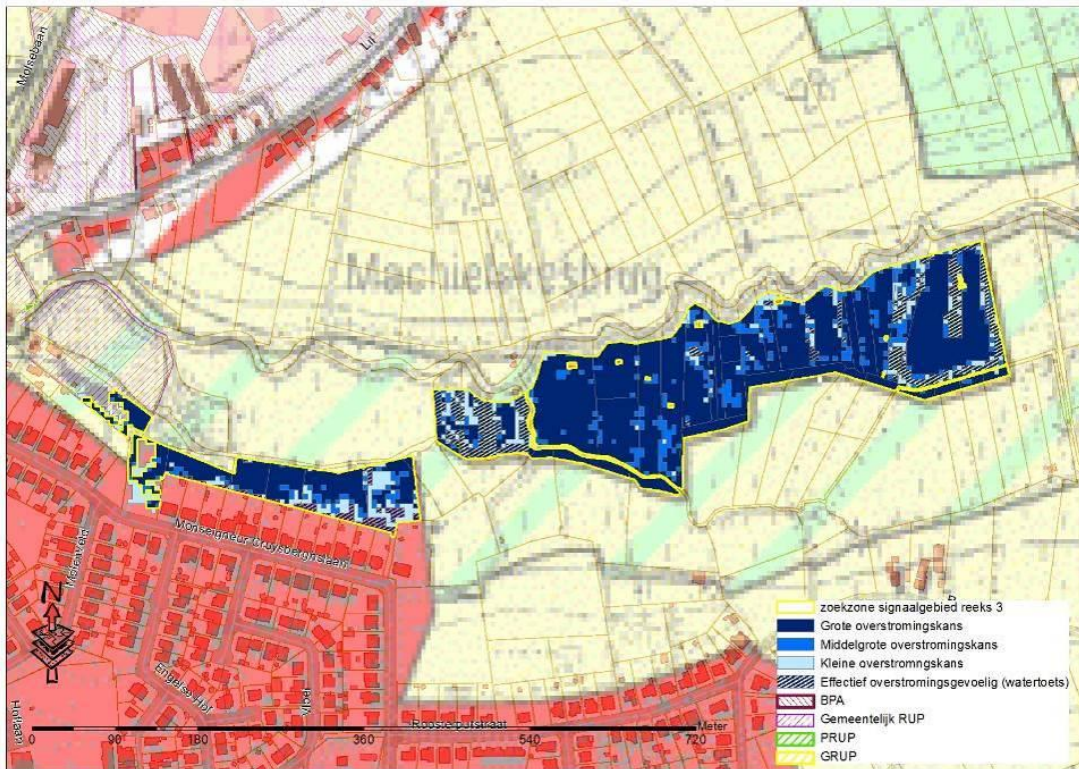
2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 12/11/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Netebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Het betreft oorspronkelijk 8,4 ha aan effectief overstromingsgevoelig gebied in een harde gewestplanbestemming.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken.

De oorspronkelijke contour van het signaalgebied bestond uit 3 delen (zie onderstaande figuur): het recreatiegebied tussen de Creyndertloop en de Grote Nete, het achterliggende woongebied tussen de Monseigneur Cruysberghslaan en de Grote Nete, en hierbij aansluitend nog een klein deel gelegen in het gemeentelijk RUP 'Zonevreemde infrastructuur' (deel Watermolen).

Figuur: oorspronkelijke GIS-matige afbakening van het signaalgebied ten tijde van de goedkeuring van de prioritering van reeks 3 door de Algemene Bekkenvergadering Netebekken op 12/11/2014.

Het recreatiegebied is quasi volledig ingevuld. De meeste percelen zijn bebouwd of behoren in praktijk zowel qua eigendomstoestand als qua invulling bij een ontwikkeld perceel. Op slechts één afzonderlijk perceel is geen vergunde of vergund geachte bebouwing aanwezig nl. het perceel 1B1712. Op basis hiervan werd geconcludeerd dat het recreatiegebied als bijna volledig ontwikkeld kan beschouwd worden en dat opname in het signaalgebied bijgevolg niet zinvol is.

De gemeente is cfr. het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan (GRS) sowieso voorstander van het behoud van de recreatiezone:

- p.89: *“De bestaande verblijfsrecreatiezone Creyndert (Machielkensbrug) kan behouden blijven voor wat betreft de ingevulde delen mits het opleggen van ruimtelijke randvoorwaarden aangaande landschappelijke inpassing en integraal waterbeheer: streekeigen beplanting, minimale verhardingen in functie van maximale infiltratie, scheiding van hemelwater en afvalwater, gemeenschappelijke/individuele zuivering van het afvalwater of aansluiting op riolering. Om de dynamiek in het winteroverstromingsgebied zoveel mogelijk te beperken is het wenselijk om de bestaande ontsluiting van Creyndert te herbekijken.”*
- p.133: *“De zone voor verblijfsrecreatieve infrastructuur Creyndert behorend tot de ‘kwetsbare’ vallei van de Grote Nete en habitatrictlijngebied moet worden afgewogen op gewestelijk niveau. Verwacht wordt dat het Vlaamse Gewest in habitatrictlijngebieden een uitdovingsbeleid zal voeren met eventuele aankoop van weekendverblijven die spontaan vrijkomen. De gemeentelijke suggestie aan de hogere overheid bestaat evenwel in het behoud van de verblijfsrecreatiezone Creyndert mits het opleggen van randvoorwaarden (zie verder).”*

Het deel gelegen in RUP zonevreemde infrastructuur (deelRUP 03 De Watermolen) wordt evenmin weerhouden in het signaalgebied omdat het voldoende gevrijwaard is: het noordelijke deel heeft de bestemming ‘park- en natuurontwikkelingsgebied’ (categorie van gebiedsaanduiding ‘reservaat en natuur’). Het zuidelijk deel heeft de bestemming ‘toeristisch recreatieve zone’ (categorie van

gebiedsaanduiding 'recreatie'), waarbij de bebouwbare zone duidelijk is afgebakend buiten het effectief overstromingsgevoelig gebied.

Het woongebied wordt weerhouden vermits het gemeentelijke ruimtelijk structuurplan specifiek van dit gebied melding maakt (p.71): *“Er komen een aantal gebieden voor in Meerhout met een belangrijke natuurwaarde, maar die op het gewestplan een harde(re) bestemming hebben. De toekomst van deze natuurelementen is bijgevolg onzeker. Concreet gaat het om volgende gebieden:*

- *Niet onsloten woongebied achter de Mgr. Cruysberghsstraat, ruigte met moerasspirea die aansluit bij de vallei van de Grote Nete.*
- *...”*

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkaarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkaarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen(terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkaarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

Het overgrote deel van het signaalgebied kent een grote kans op overstromingen volgens de overstromingsgevaarkaart.

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

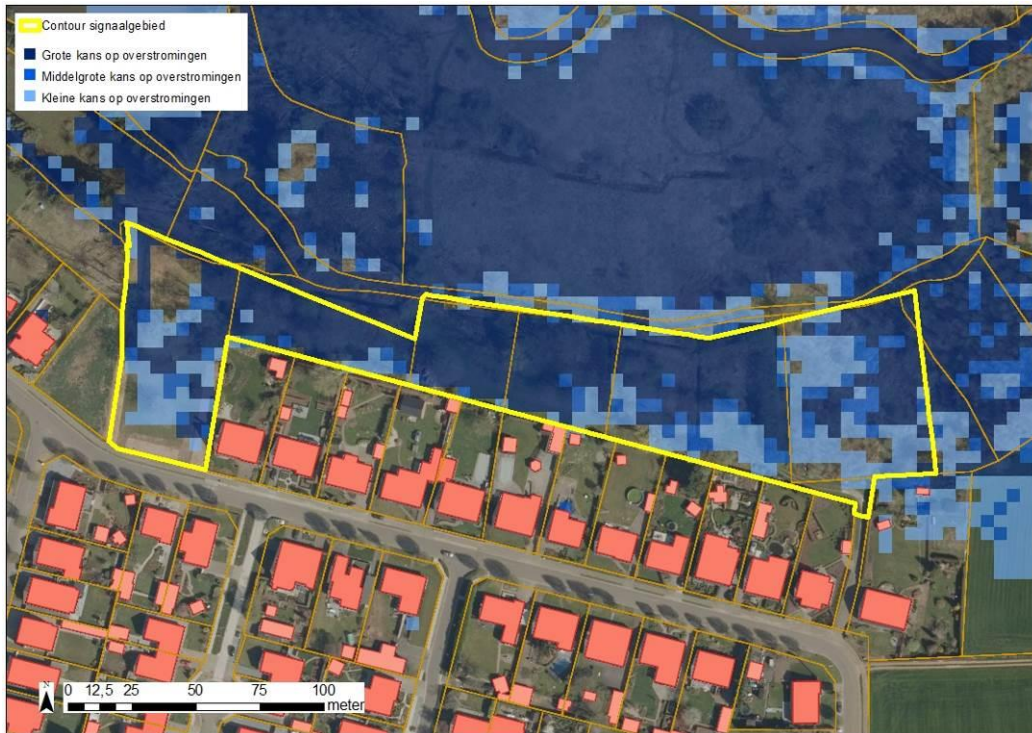
Figuur: De blauwe contouren geven de huidige overstromingskans weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstromde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

3.1.2 KLIMAATTOETS

De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

Wanneer de verwachte klimaatverandering (hoge projectie) in rekening gebracht wordt in de modellering, blijkt het grootste deel van het gebied overstromingsdieptes te kennen tussen 50 en 100 cm. De overstromingsgevaarkaart bij klimaatverandering wijkt niet veel af van de huidige overstromingsgevaarkaart.

^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

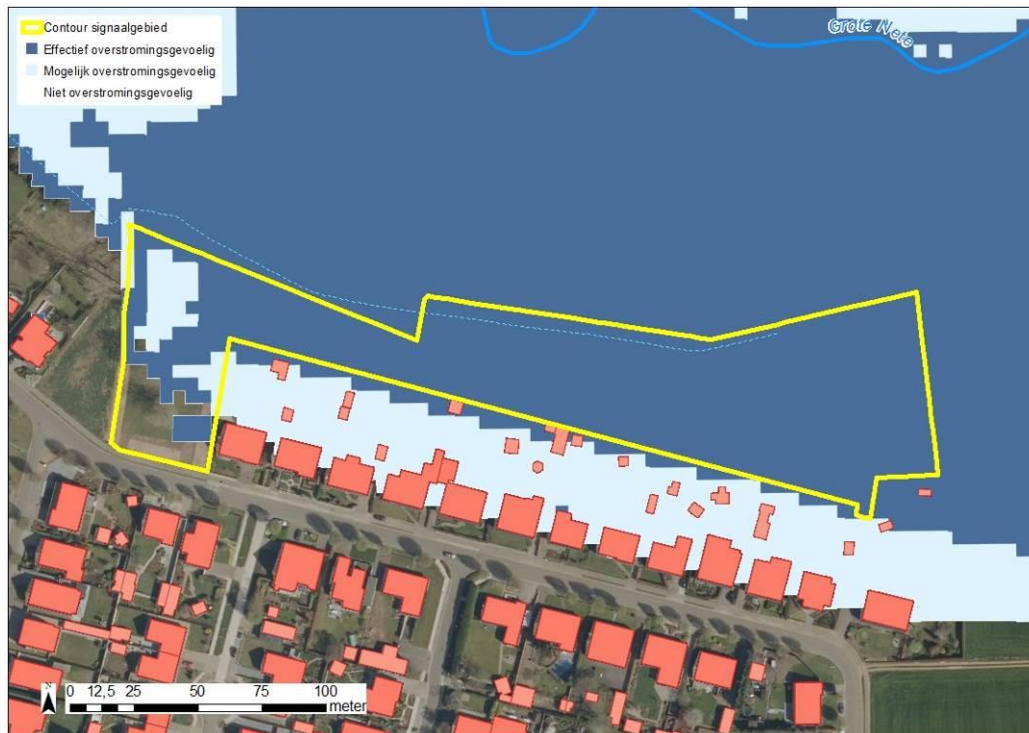
Figuur: De blauwe contouren geven overstromingskansen met klimaatsverandering weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskansen. De groene contour geeft de recente overstroome gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskansen gekend is.

Figuur: De overstromingsdieptes van de middelmatige overstromingscontour met extreme klimaatsverandering worden hier weergegeven (geel= lage overstromingsdiepte tot paars= hoge overstromingsdiepte).

3.2 Bespreking watersysteem

Het signaalgebied is gelegen in de overstromingsgevoelige vallei van de Grote Nete.

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

Gelet op het feit dat het nagenoeg volledige gebied gemiddeld minstens 1 keer om de 10 jaar overstroomt, én het signaalgebied deel uitmaakt van de onmiddellijke vallei van de Grote Nete, is bebouwing vanuit het watersysteem geen optie.

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

Op p.71 van het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan komt het gebied als volgt ter sprake:

“Er komen een aantal gebieden voor in Meerhout met een belangrijke natuurwaarde, maar die op het gewestplan een harde(re) bestemming hebben. De toekomst van deze natuurelementen is bijgevolg onzeker. Concreet gaat het om volgende gebieden:

- *Niet onsloten woongebied achter de Mgr. Cruysberghslaan, ruigte met moerasspirea die aansluit bij de vallei van de Grote Nete.*
- *...*

Over het specifieke gebied wordt geen concreet toekomstperspectief geformuleerd. Op p.90 van het GRS wordt wel volgende beleidsvisie geponeerd: *“Nieuwe ontwikkeling van harde infrastructuur in of in de richting van de Grote Netevallei moet worden vermeden.”*

4.3 Lopende initiatieven:

In het kader van de actie 'Meerdaags wandelen in het Grote Netewoud' zijn er plannen van Natuurpunt voor de bouw van een trekkershut in het signaalgebied. Onder de huidige bestemming is dit vergunbaar (mits gunstige watertoets). Het is aangewezen dat dit ook mogelijk blijft in de toekomst, in geval van een herbestemming van het gebied.

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

- Gemeente (Fons Hannes) aanwezig op vooroverleg prioritering signaalgebieden reeks 3 op 11/09/14 te Geel;
- Goedkeuring prioritering reeks 3 door algemene bekkenvergadering op 12/11/2014 (schepen Fons Hannes aanwezig);
- Bespreking ontwerp startbeslissing op 02/05/2016. Aanwezig: Tom Gabriels (bekkensecretariaat), Jan Boons (Meerhout), Guy Bertels (Meerhout), Kirsten De Reu (Ruimte Vlaanderen).

Op 23/05/2016 heeft het college van burgemeester en schepenen zijn goedkeuring gehecht aan de ontwerp-startbeslissing.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

Voor signaalgebied Watermolen zijn volgende beleidsopties van toepassing:

C: nieuwe functionele invulling voor het gebied

Met uitzondering van een deel van perceel 1666B, komt het signaalgebied vanuit het watersysteem niet in aanmerking voor verdere ontwikkeling. Enkel een herbestemming naar open ruimte, in overeenstemming met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan, biedt een duurzame oplossing voor de overstromingsproblematiek.

B: maatregelen met behoud van bestemming

De eerste 50 m van perceel 1666B (naast Monseigneur Cruysberghsstraat 29) kan ontwikkeld worden op voorwaarde dat er geen verlies van ruimte voor water optreedt, noch in oppervlakte, noch in volume. Dit wil zeggen dat eventuele innames van waterbergend vermogen (vb. via bouwconstructies, ophogingen,...) gecompenseerd moeten worden op hetzelfde perceel.

A: watertoets

Niet van toepassing

Instrument:

Niet bepaald

Initiatiefnemer:

Niet bepaald. Omdat het woongebied bijna volledig in eigendom is van de gemeente Meerhout, wegen voor de gemeente de kosten van de opmaak van een RUP niet op tegen de baten.

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Het signaalgebied komt, met uitzondering van een deel van perceel 1666B, vanuit het watersysteem niet in aanmerking voor verdere ontwikkeling. Het is gelegen in de onmiddellijke vallei van de Grote Nete en kent een grote overstromingskans. Bij middelgrote overstromingen (T100) is de waterhoogte op de meeste plaatsen minstens 50 cm. Enkel een herbestemming naar open ruimte, in overeenstemming met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan, biedt een duurzame oplossing voor de overstromingsproblematiek.

De eerste 50 m van perceel 1666B (naast Monseigneur Cruysberghsstraat 29) kan ontwikkeld worden op voorwaarde dat er geen verlies van ruimte voor water optreedt, noch in oppervlakte, noch in volume. Dit wil zeggen dat eventuele innames van waterbergend vermogen (bv. via bouwconstructies, ophogingen, ...) gecompenseerd moeten worden op hetzelfde perceel.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.